

SUMMARY

Iryna V. Shylo. Criminal-legal description of penalties imposed for criminal offenses. The criminal-legal characteristic of the punishment provided for criminal offenses is given. It is determined what punishments can be applied by the court as the main and additional. The size of the main punishments in the form of fines, community service, correctional labor, arrest, restriction of liberty, deprivation of the right to hold certain positions or engage in certain activities, service restrictions for servicemen, detention in a disciplinary battalion were analyzed. Taking into account the provisions of the Law on Criminal Liability, the general principles of sentencing by a court in case of a criminal offense are established, which are: sentencing within the limits established in the sanction of the article (sanctions of part of the article) of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine; except as provided in Part 2 of Art. 53 of the Criminal Code of Ukraine; sentencing in accordance with the provisions of the General Part of the Criminal Code of Ukraine; sentencing for a criminal offense, taking into account the identity of the perpetrator and mitigating and aggravating circumstances. The statistical data of the Prosecutor General's Office of Ukraine on registered criminal offenses and the results of their pre-trial investigation for July-November 2020, which showed that a total of registered criminal offenses in July 63 902, August 17 070, September 8 976, October 9 902, November 6 803. The largest number are criminal offenses against life and health of a person; against property; in the field of trafficking in narcotic drugs, psychotropic substances, their analogues or precursors and other criminal offenses against public health; against the authority of public authorities, local governments, associations of citizens and criminal offenses against journalists.

Keywords: classification of criminal offenses, criminal misdemeanor, criminal liability, punishments, punishments not related to imprisonment.

УДК 343 : 343.54

DOI: 10.31733/2078-3566-2020-4-361-367

Альона ШРАГО[©]

(управління стратегічних розслідувань
в Запорізькій області Департаменту
стратегічних розслідувань
Національної поліції України)

ТИПІЗАЦІЯ АЛГОРИТМІВ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗБУТУ ТА РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ПОРНОГРАФІЧНИХ ПРЕДМЕТІВ МЕРЕЖЕЮ «ІНТЕРНЕТ»

Здійснено спробу виокремлення типових слідчих ситуацій початкового етапу розслідування злочинів, пов'язаних із незаконним збутом та розповсюдженням порнографічної продукції у мережі «Інтернет». Акцентовано на фрагментарності розгляду питань, пов'язаних з плануванням розслідування цих злочинів. Аргументовано доцільність розробки типового алгоритму розслідування цієї категорії злочинів за сприятливих та несприятливих слідчих ситуацій. Внаслідок емпіричного дослідження запропоновано шляхи щодо оптимізації роботи слідчого та оперативного працівника під час організації розслідування вказаних злочинів.

Ключові слова: порнографічні предмети, збут, розповсюдження, слідча ситуація, алгоритм розслідування.

Постановка проблеми. Розслідуванню злочинів, пов'язаних із збутом та розповсюдженням порнографічної продукції мережею «Інтернет», притаманна динамічна зміна різнопланових ситуацій, зумовлена численними чинниками і, насамперед, характером вчинення злочину з використанням ІТ-технологій, що невпинно розвиваються та вдосконалюються, його наслідками, специфічними умовами доказування, за яких проводяться слідчі (розшукові) дії, у т.ч. негласні (далі – СРД та НСРД) у кримінальному провадженні.

Об'єктом нашого дослідження є типові слідчі ситуації, що виникають на початковому етапі розслідування злочинів, пов'язаних із незаконним збутом та розповсюдженням порнографічної продукції у мережі «Інтернет», предметом – типовий алгоритм розслідування цієї категорії злочинів.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Методологічним підґрунтям нашого дослідження є праці провідних вітчизняних і зарубіжних

вчених, які досліджували аналізовані питання з позицій науки кримінального права, теорії і практики кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності, зокрема: Р. С. Джинджолія [1], О. П. Рябчинська [2], С. В. Хільченко [3], Ю. В. Романенко [4] а також вчених, які безпосередньо досліджували проблематику, поняття, зміст слідчої ситуації та планування розслідування злочинів, зокрема: М. В. Салтевського [5], Т. С. Волчецької [6], Н. П. Яблокова [7], В. Ю. Шепітька [8], С. В. Веліканова [9], Н. Б. Водянової [10], Н. Л. Гранат [11], А. В. Шмоніна [12], А. Ф. Волобуєва [13], Ю. А. Кричуна [14], В. М. Мельничок [15] та інших.

Метою статті є виокремлення типових слідчих ситуацій та пропозиції щодо типового алгоритму розслідування для слідчих та оперативних підрозділів під час виявлення, документування та розслідування збуту і розповсюдження порнографічних предметів мережею «Інтернет».

Виклад основного матеріалу. Типова слідча ситуація характеризує як злочин, так і процес його розслідування, якому властивий плановий характер. Використання систем типових ситуацій вносить у розслідування елемент точності, повноти розслідування, допомагає слідчому в аналізі та розумінні відомих йому аналогічних ситуацій, що відповідають конкретному випадку. Типові слідчі ситуації мають основне інформаційне й організаційно-методичне навантаження в побудові методики розслідування злочинів, пов'язаних із збутом та розповсюдженням порнографічних предметів мережею «Інтернет», а самі типові слідчі ситуації початкового з наступними етапами розслідування взаємопов'язані та взаємозумовлені.

Порівняльний аналіз багатьох дефініцій слідчої ситуації дозволив зробити висновок про те, що більшість вчених слідчу ситуацію визначають за одним з трьох варіантів:

- 1) як обстановку розслідування;
- 2) як доказово-інформаційний стан розслідування;
- 3) як обстановку і стан розслідування [16, с. 6].

В. П. Бахін відзначає, що у слідчій ситуації необхідно розрізняти її об'єктивний зміст (реальну сукупність складових елементів) і стан (досягнутий рівень) знань про цей зміст, його оцінку. Перше розвивається (змінюється) постійно, друге одержує своє конкретне вираження на певному етапі, коли проаналізовано накопичені відомості про елементи, що складають конкретну слідчу ситуацію. Відповідно до цього, вважає він, слідча ситуація може бути проаналізована на різних етапах розслідування – початковому, проміжному, кінцевому [17, с. 122–123].

М. В. Салтевський розглядає слідчу ситуацію з двох позицій. З одного боку, слідча ситуація – об'єктивна реальність (матеріальні та ідеальні джерела), з іншого боку – пізнана суб'єктом доказування об'єктивна реальність, що існує на даний момент. Отже, слідча ситуація в пізнавальному аспекті – це категорія, що оцінюється, а в інформаційному – сукупність матеріальних та ідеальних джерел інформації, що виникають на конкретному етапі розслідування [18, с. 87].

Т. С. Волчецька, яка здійснила ґрунтовне теоретичне дослідження слідчих ситуацій, виокремлює в них: стан слідчої обстановки; ступінь пізнання кримінальної ситуації; тактико-процесуальні особливості слідства; психологічні його особливості; планово-організаційне забезпечення слідчої діяльності [6, с. 94].

Н. Л. Гранат пропонує розглядати слідчу ситуацію з позиції судової психології, а саме як слідчу задачу. На її погляд, об'єктивно сформована ситуація цікавить слідчого тільки тоді, коли вона сприйнята ним [11, с. 36–37].

В. Ю. Шепітько пропонує розглядати слідчу ситуацію у широкому та вузькому розумінні. У широкому розумінні слідча ситуація є сукупністю всіх умов, що впливають на розслідування та визначають його особливості. У вузькому (більш практично спрямованому) слідча ситуація – це характеристика інформаційних даних, які є в розпорядженні слідства на конкретному етапі розслідування [8, с. 265].

На наш погляд, типова слідча ситуація формується на певний проміжок розслідування і визначає основний алгоритм та напрями діяльності слідчого, слугує підставою для прийняття відповідних тактичних рішень у кримінальному провадженні.

Нові умови боротьби зі злочинністю у кіберпросторі, використання новітніх ІТ-технологій, що непинно розвиваються та вдосконалюються, вимагають подальшого проведення досліджень в зазначеній сфері. Незважаючи на це, питання щодо типових слідчих ситуацій та стратегічно і тактично правильного планування розслідування злочинів у сфері збуту та розповсюдження порнографічних предметів мережею «Інтернет»

у вітчизняній криміналістичній науці висвітлені фрагментарно та залишаються поза ґрунтовною увагою науковців, що визначає актуальність цієї теми.

Типова слідча ситуація формується на певний проміжок розслідування і визначає основний алгоритм та напрями діяльності слідчого та оперативного працівника, слугує підставою для прийняття відповідних тактичних рішень у кримінальному провадженні.

Типізація слідчих ситуацій дозволяє: 1) висунути найбільш обґрунтовані слідчі версії і визначити (скорегувати) подальший хід розслідування у потрібному для слідства напрямі; 2) накреслити оптимальний набір слідчих та оперативно-розшукових дій і цілеспрямовану їх черговість із метою належного розвитку ситуації; 3) звести до мінімуму кількість методичних рішень слідчого, заснованих на спробах і можливих помилках [19, с. 13–14].

Саме для початкового етапу розслідування характерне звернення або до аналогічних випадків припинення злочинів, або до типових слідчих ситуацій, що були розроблені наукою та практикою теоретичних узагальнень. Особистий досвід слідчого або оперативного працівника має вагоме значення під час побудови типових слідчих ситуацій із застосуванням знань, що були отримані раніше під час розслідування аналогічних злочинів. Найскладніше спланувати необхідний комплекс СРД та НСРД, як правило, на початковому етапі, коли наявна інформація про вчинений злочин не тільки мінімальна, а й, можливо, викривлена.

У межах проведеного нами опитування працівників кіберполіції НП України та слідчих, які спеціалізуються на цьому виді злочинів, за загальним правилом початковий етап розслідування збуту та розповсюдження порнографічних предметів мережею «Інтернет» містить комплекс оперативно-розшукових заходів та слідчих (розшукових) дій, спрямованих на: 1) виявлення, документування, фіксацію та вилучення ідеальних та матеріальних слідів злочину та їх дослідження; 2) проведенням необхідних заходів щодо встановлення очевидців та свідків злочину; 3) аналізом фактичної інформації та планування алгоритму СРД на НСРД (зазначили 53 % оперативників та 86 % слідчих). В одних випадках слідчі ситуації зумовлюють розшук вже встановленого злочинця, в інших – збирання додаткових фактичних даних, необхідних для затримання вже розшуканого злочинця (злочинців) або для вручення повідомлення про підозру.

Планування розслідування в кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані зі збутом та розповсюдженням порнографічної продукції мережею «Інтернет», може стосуватися і окремих його етапів, і розслідування загалом. Особливо важливе значення має планування початкового етапу розслідування. Це зумовлено тим, що на цьому етапі вирішуються такі визначальні тактичні завдання як встановлення місця перебування потерпілих і підозрюваних, затримання злочинців, збір доказів їх вини. Результати проведеного нами анкетування слідчих НПУ засвідчили таке: 79 % респондентів зазначили, що складають письмовий план розслідування кримінального провадження. Однак 57 % визнали, що здебільшого складений план є формальним, і лише 12 % вважають складення планів обґрунтованими та розгорнутими.

Зважаючи на аналіз практики виявлення та розслідування цих злочинів, перед тим, як визначити типову слідчу ситуацію, на початковому етапі слідчий аналізує наявну інформацію про вчинений злочин. До змісту цих даних входить інформація про: 1) форму вини, мотивів та мету вчинення злочину; 2) спосіб використання та доступу до комп'ютерної техніки та інформації на неї; 3) обставини, які впливають на ступінь тяжкості вчиненого злочину; 4) особу злочинця (злочинців). Таку думку підтримали опитані нами працівники підрозділів протидії кіберзлочинності (69 % опитаних) та слідчих (75 % опитаних).

Аналіз матеріалів кримінальних проваджень та врахування експертних думок опитаних нами респондентів дозволили виокремити специфіку типових слідчих ситуацій початкового етапу розслідування фактів збуту та розповсюдження порнографічних предметів мережею «Інтернет», якою є: 1) зумовленість проміжку часу між вчиненням злочину до його виявлення; 2) наявність та характер слідів злочину на місці події; 3) обсяг інформації про злочинця; 4) використані ним способи і засоби вчинення злочину (78 % опитаних кіберполіцейських та 86 % опитаних слідчих).

Використовуючи наукові розробки вчених, матеріали слідчо-судової практики, результати анкетування працівників слідчих підрозділів Національної поліції України, пропонуємо за злочинами цієї категорії розподілити типові слідчі ситуації на сприятливі і несприятливі та визначити обставини, що впливають на їх формування із подальшою побудовою алгоритму розслідування.

До *сприятливих типових слідчих ситуацій* початкового етапу розслідування збуту та розповсюдження порнографічних предметів мережею «Інтернет» нами віднесено ті, за яких:

1) злочинець відомий та затриманий, зібрані у провадженні докази підтверджують вину особи (осіб) (78,4 % проаналізованих кримінальних проваджень);

2) є оперативна інформація про особу злочинця, підтверджена проведеними оперативно-технічними заходами в межах оперативно-розшукової справи, які розсекречені та направлені до слідчого підрозділу, зібрані матеріали недостатні для повідомлення особи про підозру без проведення додаткових СРД (63,6 % проаналізованих кримінальних проваджень).

Для вказаних сприятливих слідчих ситуацій типовими є такі обставини: 1) відсутність протидії розслідуванню з боку злочинців чи осіб, які сприяли вчиненню злочину (43 % опитаних кіберполіцейських та 76 % слідчих); 2) наявність достатньої кількості фактичних даних для висунення конкретних версій та побудови чіткого алгоритму формування доказової бази в межах кримінального провадження (53 % опитаних кіберполіцейських та 82 % слідчих); 3) сприяння потерпілих та злочинців розслідуванню (55 % опитаних кіберполіцейських та 71 % слідчих).

Пропонуємо такий алгоритм розслідування: 1) огляд місця події з вилученням відповідних документів, комп'ютерного обладнання, слідів злочину або тимчасовий доступ до речей та документів; 2) затримання, особистий обшук та допит підозрюваного; 3) допит заявника, потерпілого, свідків; 4) обшуки у місці проживання, роботи підозрюваного, в інших місцях з метою виявлення слідів підготовки й реалізації злочинних дій підозрюваного, використаних ним програмних і технічних засобів; 5) доручення в порядку ст. 40 КПК України з метою встановлення всіх необхідних обставин; 6) огляд вилучених документів, матеріалів, техніки; 7) призначення відповідних судових експертиз. На ефективність запропонованого алгоритму вказали опитані нами працівники підрозділів протидії кіберзлочинності (83 % опитаних) та слідчих (94 % опитаних).

Аналіз слідчо-судової практики й анкетування працівників оперативних та слідчих підрозділів Національної поліції України дозволив виокремити *типові несприятливі слідчі ситуації* щодо злочинів, пов'язаних зі збутом та розповсюдженням порнографічної продукції мережею «Інтернет»:

1) злочин вчинено, особа злочинця невідома, інформація про неї дуже обмежена (39,2 % проаналізованих кримінальних проваджень);

2) особу встановлено та затримано, однак вона заперечує свою вину та дає неправдиві свідчення (37,8 % проаналізованих кримінальних проваджень);

3) затримано особу, яка є співучасником злочину, однак вона бере на себе усю провину, і як наслідок – особа співучасника є невідомою, зібрані у провадженні докази не створюють можливості для ідентифікації та притягнення до кримінальної відповідальності інших злочинців (11,9 % проаналізованих кримінальних проваджень);

4) затримано учасників групи, які відмовляються від співпраці (11,1 % проаналізованих кримінальних проваджень).

Для вказаних несприятливих слідчих ситуацій типовими є такі обставини: 1) наявність протидії розслідуванню з боку злочинців чи осіб, які сприяли вчиненню злочину (68 % опитаних кіберполіцейських та 85 % слідчих); 2) відсутність достатньої кількості фактичних даних для висунення конкретних версій та побудови чіткого алгоритму формування доказової бази в межах кримінального провадження (35 % опитаних кіберполіцейських та 39 % слідчих); 3) відмова від показань, неправдиві або неповні показання потерпілих (84 % опитаних кіберполіцейських та 87 % слідчих).

Пропонуємо такий алгоритм розслідування: 1) систематизація та аналіз матеріалів нерозкритих кримінальних проваджень та її зіставлення з інформацією, отриманою від джерела; 2) встановлення латентних епізодів злочинної діяльності, зокрема вчинених в інших адміністративно-територіальних одиницях; 3) допит заявника, потерпілого; 4) огляд місця події; 5) витребування та огляд відповідної технічної документації, комп'ютерного обладнання, слідів злочину або тимчасовий доступ до речей та документів; 6) перегляд та вилучення записів камер відеоспостереження (якщо приміщення ними обладнане); 7) призначення відповідних судових експертиз; 8) допит потерпілого і свідків; 9) доручення в порядку ст. 40 КПК України щодо встановлення всіх потерпілих, вивчення осіб, причетних до вчинення злочину, виявлення слідів та знарядь злочину, встановлення очевидців тощо; 10) проведення негласних слідчих (розшукових) дій з метою вивчення особистостей, способу життя, інших даних про осіб, запідозрених у вчиненні злочину, організація прослухову-

вання і звукозапис телефонних переговорів злочинців з жертвою та іншими особами; 11) встановлення мотивів дій злочинців, збір та аналітичне опрацювання характеризуючих даних на всіх учасників групи та виявлення особи із чітко вираженими лідерськими якостями; 12) орієнтування працівників оперативних підрозділів на отримання інформації з конфіденційних джерел щодо особливостей внутрішньої структури групи та розподілу ролей; 13) розроблення і проведення тактичної операції із затримання підозрюваних «на гарячому»; 14) створення конфліктних ситуацій між затриманими з метою забезпечення їх співпраці зі слідчим; 15) перевірка за криміналістичними обліками, пред'явлення для впізнання, одночасний допит двох і більше осіб з метою усунення протиріч в показаннях; 16) слідчий експеримент тощо. На ефективність запропонованого алгоритму вказали 92 % опитаних кіберполіцейських та 97 % слідчих.

Послідовність та вибір конкретних слідчих (розшукових) дій залежить від джерела інформації про злочин та обставин його вчинення. Типові слідчі ситуації відіграють важливу роль на початковому етапі розслідування, а відповідно до розвитку процесу доведення вони конкретизуються, уточнюються, якщо треба відкидаються. Наведені слідчі ситуації не вичерпують усіх можливих випадків, але вони є найбільш типовими, відштовхуючись від яких слідчий може зорієнтуватись щодо напрямів, засобів розслідування, комплексу початкових й інших слідчих дій та їх черговості.

Погоджуємось із позицією В. О. Малярової, яка, визначаючи зміст та межі етапів розслідування, вказує, що початковий етап починається з моменту внесення відомостей про подію до Єдиного реєстру досудових розслідувань і закінчується винесенням письмового повідомлення про підозру, що робиться за наявності достатніх доказів. Наступний етап розслідування вважається основним періодом роботи слідчого. Він починається після виконання невідкладних дій із переходом до більш планомірної роботи у кримінальному провадженні [20, с. 88–89].

Оскільки процес розслідування злочину супроводжується постійним накопиченням інформації, то з переходом від початкового до наступного етапу розслідування характерною є і зміна слідчої ситуації (як у сприятливий, так і несприятливий бік). Типові слідчі ситуації наступного етапу розслідування є логічним продовженням початкового етапу розслідування та певною мірою відображають його результати. Особливості подальшого етапу розслідування формуються з того, наскільки всебічно та повно досліджені на початковому етапі обставини злочину, міжособистісні стосунки всіх учасників кримінального провадження та їх поведінкові особливості, позиція підозрюваного після вручення підозри та під час допиту, позиція потерпілого.

Заключний етап розслідування полягає у виконанні низки процесуальних дій, зокрема: оформленні матеріалів кримінального провадження; ознайомленні з ними потерпілих, законних представників та їхніх представників, підозрюваного із захисником; вирішенні заявлених цими суб'єктами клопотань (інколи таких, що потребують виконання слідчих (розшукових) дій); складанні обвинувального акта та направлення його і кримінального провадження прокуророві на затвердження та інше [21, с. 208].

Висновки. Отже, аналіз і оцінка слідчої ситуації мають істотне значення, тому що дозволяють: визначитись серед різних фактів, щодо особи злочинця на відповідному етапі розслідування кримінального провадження; правильно визначитись із засобами пошуку джерел інформації, зафіксувати та зберегти її належним чином; використовувати отриману інформацію як джерело доказу винуватості злочинця; аналізувати та співвідносити отриману інформацію з наявними базами даних, в яких накопичується та зберігається інформація, що має значення для правильного розслідування кримінальних проваджень цієї категорії; спрогнозувати ситуацію, зважаючи на типові версії про ймовірне місце перебування злочинця та найбільш характерні залишені ним сліди, що містять інформацію про вчинений злочин або особу злочинця; виокремити та використати найбільш правильні стратегічні та тактичні прийоми, рішення, комбінації зі збирання, збереження та фіксації слідової картини для встановлення об'єктивної істини у кримінальному провадженні; визначитись із ефективними техніко-криміналістичними засобами та методами під час використання спеціальних знань; розробити дієвий план взаємодії з оперативними та іншими підрозділами з метою одержання інформації, яка має значення для правильного розслідування кримінального провадження; розробити, затвердити та погодити план щодо початкового та подальших етапів розслідування кримінального провадження з урахуванням типових слідчих ситуацій та відповідних алгоритмів розслідування.

Правильне та своєчасне планування та проведення алгоритмів дій слідчого відповідно до типових слідчих ситуацій під час виявлення та розслідування збуту та розповсюдження порнографічних предметів «мережею Інтернет» дає змогу виявити та зафіксувати докази, що забезпечать притягнення злочинців до відповідальності.

Список використаних джерел

1. Джинджолия Р. С. Уголовная ответственность за незаконное распространение порнографических материалов или предметов / А. А. Магомедов (науч. ред.). Москва; Сочи, 2001. 50 с.
2. Рябчинська О. П. Боротьба з розповсюдженням порнографічних предметів і творів, що пропагують культ насильства і жорстокості : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2003. 193 с.
3. Хильченко С. В. Проведення обшуку у справах про розповсюдження порнографічних предметів. *Право України*. 2003. № 6. Київ. С. 49–53; Хильченко С. В. До питання про перспективи створення криміналістичної техніки, яка б досліджувала порнографічні предмети. *Криміналістичний вісник*. 2004. № 2. Київ : Чайка. С. 60–66.
4. Романенко Ю. В. Смислопродукування у масовій відеопродукції: бойовики, жахи, еротика і порнографія. Інститут соціальної та політичної психології АПН України. Київ : Знання України, 2004. 224 с.
5. Салтевський М. В. Криміналістика (у сучасному викладі) : підручник. Київ : Кондор, 2006. 558 с.
6. Волчецкая Т. С. Криминалистическая ситуалогия : монография / под ред. проф. Н. П. Яблокова. Москва; Калининград : Калинингр. ун-т, 1997. 248 с.
7. Яблоков Н. П. Криминалистика : учеб. для вузов и юрид. факультетов. Москва : ЛексЭст, 2003. 376 с.
8. Шепитько В. Ю. Криминалистика : курс лекцій. Харьков : Одиссей, 2003. 352 с.
9. Великанов С. В. Класифікація слідчих ситуацій у криміналістичній методиці : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2002. 222 с.
10. Водянова Н. Б. Основы планирования и программирования следственной деятельности : монография. Москва : Юрлитинформ, 2010. 144 с.
11. Гранат Н. Л. Следственная ситуация (психологический аспект). *Следственная ситуация* : сб. науч. трудов. Москва : Академия МВД СССР, 1984. С. 35–38.
12. Шмонин А. В. Методология криминалистической методики : монография. Москва : Юрлитинформ, 2010. 416 с.
13. Волобуев А. Ф. Наукові основи комплексної методики розслідування корисливих злочинів у сфері підприємництва : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2001. 427 с.
14. Кричун Ю. А. Основы выявления та розслідування корисливо-насильницьких злочинів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.09. Одеса, 2005. 20 с.
15. Мельничок В. М. Розслідування вимагання в сучасних умовах : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 1998. 21 с.
16. Великанов С. В. Класифікація слідчих ситуацій в криміналістичній методиці : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2002. 19 с.
17. Лисиченко В. К., Гончаренко В. И., Салтевський М. В. Советская криминалистика. Методика расследования отдельных видов преступлений; под ред. В. К. Лисиченко. Киев : Вища шк., 1988. 405 с.
18. Салтевський М. В. Криміналістика : підручник : у 2 ч. Харків : Консум, 2001. Ч. 2. 528 с.
19. Яблоков Н. П. Следственные ситуации в методике расследования и их оценка. *Вестник Московского университета*. Сер. 11. Право. 1983. № 5. С. 13–14.
20. Малярова В. О. Етапізація процесу розслідування злочинів проти моральності у сфері статевих стосунків. *Право і безпека*. 2013. № 3 (50). С. 86–91.
21. Авраменко С. М. Типові слідчі ситуації під час розслідування злочинів, пов'язаних із розбещенням неповнолітніх. *Право і суспільство*. 2016. № 4/2016. С. 205–208.

Надійшла до редакції 09.12.2020

References

1. Dzhindzholiya R. S. Ugolovnaya otvetstvennost za nezakonnoe rasprostranenie pornograficheskikh materialov ili predmetov [Criminal liability for illegal distribution of pornographic materials or objects] / A. A. Magomedov (nauch. red.). Moskva; Sochi, 2001. 50 s. [in Rus.].
2. Riabchynska O. P. Borotba z rozpovsiudzhenniam pornografichnykh predmetiv i tvoriv, shcho propahuiut kult nasylstva i zhorstokosti [Combating the spread of pornographic objects and works promoting the cult of violence and cruelty] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.08. Kyiv, 2003. 193 s. [in Ukr.].
3. Khilchenko S. V. Provedennia obshuku u spravakh pro rozpovsiudzhennia pornografichnykh predmetiv [Carrying out a search in cases of distribution of pornographic objects]. *Pravo Ukrainy*. 2003. № 6. Kyiv. S. 49–53; Khilchenko S. V. Do pytannia pro perspektyvy stvorennia kryminalistychnoi tekhniki, yaka b doslidzhuvala pornografichni predmety [On the question of the prospects of creating a forensic technique that would investigate pornographic objects]. *Kryminalistychnyi visnyk*. 2004. № 2. Kyiv : Chaika. S. 60–66. [in Ukr.].

4. Romanenko Yu. V. Smysloprodukovannia u masovii videoproduksii: boiovyky, zhakhy, erotyka i pornohrafiia [Meaning in mass video production: action movies, horror, erotica and pornography]. Instytut sotsialnoi ta politychnoi psykholohii APN Ukrainy. Kyiv : Znannia Ukrainy, 2004. 224 s. [in Ukr.].
5. Saltevs'kyi M. V. Kryminalistyka (u suchasnomu vyklad) [Forensics (in modern terms)] : pidruchnyk. Kyiv : Kondor, 2006. 558 s. [in Ukr.].
6. Volchekaya T. S. Kryminalisticheskaya situologiya [Forensic situation] : monografiya / pod red. prof. N. P. Yablokova. Moskva; Kaliningrad : Kaliningr. un-t, 1997. 248 s. [in Rus.].
7. Yablokov N. P. Kryminalistika [Forensics] : ucheb. dlya vuzov i yurid. fakultetov. Moskva : LeksEst, 2003. 376 s. [in Rus.].
8. Shepitko V. Yu. Kryminalistika [Forensics] : kurs lekcij. Harkov : Odisej, 2003. 352 s. [in Rus.].
9. Velikanov S. V. Klyasyfikatsiia slidchyykh sytuatsii u kryminalistychnii metodytsi [Classification of investigative situations in forensic methodology] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09. Kharkiv, 2002. 222 s. [in Ukr.].
10. Vodyanova N. B. Osnovy planirovaniya i programmirovaniya sledstvennoj deyatel'nosti [Investigative planning and programming fundamentals] : monografiya. Moskva : Yurlitinform, 2010. 144 s. [in Rus.].
11. Granat N. L. Sledstvennaya situatsiya (psihologicheskij aspekt) [Investigative situation (psychological aspect)]. Sledstvennaya situatsiya : sb. nauch. trudov. Moskva : Akademiya MVD SSSR, 1984. S. 35–38. [in Rus.].
12. Shmonin A. V. Metodologiya kryminalisticheskoy metodiki [Forensic methodology: monograph] : monografiya. Moskva : Yurlitinform, 2010. 416 s. [in Rus.].
13. Volobuiev A. F. Naukovi osnovy kompleksnoi metodyky rozsliduvannia koryslyvykh zlochyniv u sferi pidpriemnytstva [Scientific bases of the complex technique of investigation of mercenary crimes in the sphere of business] : dys. ... d-ra yuryd. nauk : 12.00.09. Kharkiv, 2001. 427 s. [in Ukr.].
14. Krychun Yu. A. Osnovy vyiavlennia ta rozsliduvannia koryslyvo-nasylnytskykh zlochyniv [Basics of detection and investigation of mercenary and violent crimes] : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. yuryd. nauk : 12.00.09. Odesa, 2005. 20 s. [in Ukr.].
15. Melnychok V. M. Rozsliduvannia vymahannia v suchasnykh umovakh [Investigation of extortion in modern conditions] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09. Kyiv, 1998. 21 s. [in Ukr.].
16. Velikanov S. V. Klyasyfikatsiia slidchyykh sytuatsii v kryminalistychnii metodytsi [Classification of investigative situations in forensic methodology] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09; Natsionalna yurydychna akademiia Ukrainy im. Yaroslava Mudroho. Kharkiv, 2002. 19 s. [in Ukr.].
17. Lisichenko V. K., Goncharenko V. I., Saltevs'kij M. V. Sovetskaya kryminalistika. Metodika rassledovaniya otdelnykh vidov prestuplenij [Soviet criminalistics. Methodology for investigating certain types of crimes]; pod red. V. K. Lisichenko. Kiev : Vysha shk., 1988. 405 s. [in Rus.].
18. Saltevs'kyi M. V. Kryminalistyka [Criminalistics] : pidruchnyk : u 2 ch. Kharkiv : Konsum, 2001. Ch. 2. 528 s. [in Ukr.].
19. Yablokov N. P. Sledstvennye situatsii v metodike rassledovaniya i ih ocnka [Investigative situations in the investigation methodology and their assessment]. Vestnik Moskovskogo universiteta. Ser. 11. Pravo. 1983. № 5. S. 13–14. [in Rus.].
20. Maliarova V. O. Etapizatsiia protsesu rozsliduvannia zlochyniv proty moralnosti u sferi statyvykh stosunkiv [Staging the process of investigating crimes against morality in the field of sexual relations]. Pravo i bezpeka. 2013. № 3 (50). S. 86–91. [in Ukr.].
21. Avramenko S. M. Typovi slidchi sytuatsii pid chas rozsliduvannia zlochyniv, poviazanykh iz rozbeshchenniam nepovnolitnykh [Typical investigative situations in the investigation of crimes related to the abuse of minors]. Pravo i suspilstvo. 2016. № 4/2016. S. 205–208. [in Ukr.].

SUMMARY

Alyona O. Shraho. Typification of algorithms for investigating the sale and distribution of pornographic items via Internet. The article attempts to single out typical investigative situations of the initial stage of the investigation of the facts of sale and distribution of pornographic items on the Internet. The presence of thorough scientific developments in the disclosure of issues of general issues, concepts, content of the investigative situation, the general algorithm and planning of the investigation of crimes of this category. It is emphasized that the issues related to the planning of the investigation of these crimes are fragmentary. Given the significant prevalence of crimes against morality in Ukraine using IT technologies, the main issues of discussion are identified and the feasibility of developing a standard algorithm for investigating these crimes on the basis of selected by the author favorable and unfavorable investigative situations. As a result of the empirical research, the author proposed ways to optimize the work process of the operative and investigator in the organization of the investigation of the sale and distribution of pornographic items on the Internet. Based on the classification proposed by the author, special emphasis in the study is focused on the correct and timely planning of investigative (search) actions. The article presents and analyzes the positive experience of employees of investigative departments specializing in this type of crime and employees of departments for countering cybercrime of the National Police of Ukraine.

A set of investigative (search) actions has been investigated and proposed, which will make it possible to identify and record evidence in a virtual environment as efficiently as possible and will ensure that criminals are brought to justice as prescribed by law.

Keywords: *pornographic items, sales, distribution, investigative situation, investigation algorithm.*